abocats a viure al carrer o a pensions de beneficència. Per últim, el darrer documental que va gravar va ser *La vellesa, entre records i oblits* (1991), que exposava la deixadesa de les institucions i de la societat en general sobre les persones de la tercera edat. El conjunt d'aquests quatre documentals enregistrats en el termini de poc més d'un any constitueixen una crònica urbana centrada en la part més obscura de la ciutat de Barcelona.

La Mina: un barri entre fronteres (1989)

En els darrers anys de la dècada dels 80, TV3 havia aconseguit posicionar-se com a primer canal en l'índex d'audiència a tot Catalunya amb programes com "Filiprim", presentat pel periodista Josep M. Bachs i que s'emetia just abans del "TN Nit", o bé "No passa res", del trio musical La Trinca i "Vostè jutja", dirigit i presentat per Joaquim M. Puyal. Tanmateix la lluita aferrissada per l'audiència va provocar tensions entre els directius, i com a conseqüència directa el fins llavors cap de Programes, Lluís M. Güell, va presentar-ne la dimissió el 25 de novembre de 1986, perquè «volia elaborar una programació més equilibrada en el marc del servei públic» (Baget, 1994:125). El seu càrrec el va ocupar Jaume Santacana, fins aleshores cap d'Emissió i col·laborador molt pròxim de l'anterior cap de Programes.

Amb tot, el panorama televisiu, autonòmic i estatal, va viure els darrers anys 80 amb un constant flux de propostes de diferent índole: es van debatre al Parlament i al Senat sengles propostes de televisions privades, d'àmbit estatal i autonòmic, i també de la possibilitat d'obrir segones cadenes de les televisions autonòmiques ja existents (TV3, ETB i TVG, que s'havien associat sota l'organisme FORTA per poder compartir produccions i, sobretot, per ser reconegudes per l'UER, cosa que fins al moment no havien aconseguit i que tampoc aconseguirien aquest cop). Per la seva banda els treballadors de TVE, i especialment els seus directius Agustí Farré i Rafael Jorba, en veure la impossibilitat d'aconseguir una desconnexió efectiva van demanar, al seu temps, la creació d'un tercer canal depenent de RTVE però d'àmbit autonòmic. Un cop més, el suport de la directora general, Pilar Miró, va ser absolut. Tant és així que el 20 d'agost de 1987 el diari *El País* va publicar una crònica en la qual s'afirmava textualment que el nou canal emetria a partir d'octubre: «La dirección de RTVE ha decidido poner fin a la crisis y desorganización que ha signficado la desconexión de TVE-2 con la creación de un tercer canal exclusivo para Cataluña. No se descarta que en el futuro otras comunidades autónomas puedan tener su propio canal de TVE. TVE-2 Catalunya iniciará sus emisiones por el canal 41, el próximo octubre, con una programación íntegramente en catalán, considerada de *prime-time*, desde las siete de la tarde hasta las doce de la noche. El segundo canal de TVE, que será conocido en Cataluña como TVE 2-España, ofrecerá la misma programación que para el resto del Estado, aunque continuará emitiendo el informativo catalán de las 14.30 simultáneamente con TVE-1». La crònica continuava tot enumerant els més que probables problemes tècnics que podien sorgir per portar a terme aquesta iniciativa.

La coincidència en el temps de la posada en marxa del tercer canal i el descrèdit de la directora general arran de les acusacions de malversació de fons de l'ens públic per ús personal van debilitar de forma extraordinària la proposta. El dia de la inauguració del tercer canal es va posposar en nombroses ocasions, però, donada la tensió política del moment, els buits de poder i fins i tot la dificultat de trobar professionals que acceptessin els càrrecs directius van fer que la proposta s'ajornés indefinidament. Tot i així, mentre Pilar Miró romania en el seu càrrec "en funcions" malgrat haver presentat la dimissió en diverses ocasions, TVE Catalunya va aconseguir augmentar la franja horària de desconnexió sota l'impuls del cap de Programes, Joan Ramon Mainat, que va donar llum verda a programes en *prime-time* com "La Lluna", presentat per la periodista Júlia Otero, i "Tribunal Popular", amb Xavier Foz i Ricard Fernández-Deu.

A finals de l'any 89 i després de diverses tensions amb el Govern central, el Canal 33 ja era una realitat i emetia regularment. La dècada dels noranta començava, per una banda, amb la perspectiva d'ampliar el panorama televisiu amb tres canals privats d'àmbit estatal, Antena 3, Tele 5 i Canal Plus, i, per una altra, amb el repte de retransmetre els Jocs Olímpics de Barcelona 92', les primeres olimpíades de tot l'Estat. Les negociacions per part de Jordi García Candau, director general de RTVE, substitut de Luis Solana, que al seu temps havia ocupat el càrrec que havia deixat vacant Pilar Miró, amb Enric Canals, Jaume Ferrús i altres directius de TV3 no van fructificar fins a finals

del mes de juny del mateix any 92, just un mes abans de l'inici de les competicions, quan es va arribar a l'acord que les retransmissions es farien sota l'anomenat Canal Olímpic, que retransmetria en la freqüència del Canal 33 i en català. La segona cadena de TVE retransmetria els Jocs en castellà. Ambdós canals rebrien les imatges de la RTO'92, però podrien seleccionar-les, de manera independent, en funció dels seus interessos específics. Per la seva part, Mercè Vilaret, va participar en aquestes retransmissions en fer-se càrrec de la realització de les proves de gimnàstica rítmica (al Palau dels Esports de Barcelona) i l'esportiva en integrat (al Palau Sant Jordi).

Les altres condemnes (1990)

De fet, entre l'any 1988 i el 1992 va dirigir diversos reportatges que tenen com a tema central la ciutat de Barcelona en vistes als Jocs Olímpics de 1992. Així, per exemple, l'any 1988 va realitzar per a "Informe Semanal" el reportatge C.O.I. *El fuego eterno* i *Catalunya, país del norte, país del sur.* Altres programes centrats en l'esdeveniment olímpic són Ara es demà (1991), *Barcelona ciudad del prodigio olímpico* (1992), *Próxima parada Europa* (1992) i *Amigos para siempre* (1992).

Altres reportatges referits a l'actualitat inclouen temàtiques molt diverses. Per una banda, aquells que retraten esdeveniments populars. En aquest sentit són de destacar el reportatge dedicat a la Feria de Abril de Barberà, anomenat *Barberá, Barberá*, l'any 1992. En aquest cas, una peça curta que havia de retratar l'ambient de la festa es va convertir en un al·legat sobre els problemes relacionats amb la immigració. L'any següent repetiria l'experiència amb una producció que portava per nom *Fira, imatges amigues*. En aquesta mateixa línia cal subratllar el reportatge, *Igualtat per viure, diversitat per conviure* (1993), dedicat a la I Diada Multicultural de Catalunya.

També cal esmentar els programes especials monogràfics sobre personatges del món de la cultura o d'evocació d'algun esdeveniment concret. Un exemple clar va ser-ne el

programa *El Pas dels dies no s'atura* (1992), que commemorava el primer aniversari de la mort de l'escriptora i periodista Montserrat Roig i en el qual durant la major part del programa la germana de l'autora, l'actriu Glòria Roig, interpretava un monòleg de l'escriptora. I també, el programa *60. L'illa submergida*, que reflexionava sobre el moviment del maig del 68 en el seu vint-i-cinquè aniversari. En aquest cas, diferents personalitats que representaven diversos vessants de l'expressió artística i cultural oferien la seva perspectiva del moviment històric.

La producció dels dos darrers anys de la seva carrera professional, el 1992 i el 1993, està formada per una amalgama de programes que abasten des dels reportatges fins a la retransmissió de concerts musicals o programes especials dedicats a cantautors. La compilació d'aquestes darreres produccions permet deduir que les circumstàncies del moment no li van permetre de realitzar més projectes propis i que, com a conseqüència, es veia forçada, en certa manera, a acceptar els encàrrecs que se li proposaven. Per aquestes dates TV3 celebrava el desè aniversari del seu naixement i TVE-Catalunya el del trasllat a les instal·lacions de Sant Cugat.

Malauradament, Mercè Vilaret va morir de sobte el matí del 21 d'octubre de 1993 quan entrava a treballar als estudis de Televisió Espanyola a Sant Cugat. Just el dia abans havia enllestit el muntatge del seu darrer dramàtic televisiu, *Danny i Roberta*, amb Pep Munné i Rosa Vila d'actors protagonistes.

El recorregut pels programes de televisió realitzats per Mercè Vilaret demostra que va dirigir tota mena de gèneres televisius i que va poder realitzar projectes propis per a un canal públic de televisió com és Televisió Espanyola, i, des d'un altre punt de vista, reflecteix la seva versatilitat i la seva gran capacitat de treball. Per a tots aquells que vam conèixer la seva obra la seva desaparició va significar en l'àmbit televisiu la pèrdua d'una mirada que va aconseguir explorar el seu entorn amb una escriptura singular, d'una personalitat que va desenvolupar una forma pròpia de treballar. Les característiques de la seva forma de ser i de treballar no es deixen entreveure a través d'aquest recorregut per la seva obra, sinó que només queda palesa bé veient alguns dels seus programes més personals o bé parlant amb aquells que van treballar amb ella, companys realitzadors, guionistes, actors i actrius i altres professionals relacionats amb l'activitat televisiva.

Els detalls del seu tarannà s'han descobert gràcies als vídeos enregistrats amb les seves pròpies declaracions i les d'alguns dels seus amics i col·legues de professió, que remarquen la influència de la seva personalitat sobre allò que feia. De Mercè Vilaret es conserven entrevistes gravades per diferents programes de televisió. Tot i que no és un fet habitual que un realitzador es posi davant de la càmera, hi ha diversos programes on ella és entrevistada. Així, per exemple, el material enregistrat al qual farem al·lusió està format per: el programa "Reestreno" (1979) (petita entrevista abans d'una reposició d'un dramàtic), on és entrevistada per l'actor Emilio Gutiérrez Caba; el programa "Retrat de dona" (1982), en el qual l'escriptora Marta Pessarrodona entrevista Mercè Vilaret; el programa "Reestrena preferent" (1983) (versió catalana de "Reestreno"), en què l'entrevista el periodista Josep M. Bachs juntament amb els realitzadors Sergi Schaaff i Lluís M. Güell, i el programa "Terenci a la fresca" (1985), en el qual l'escriptor Terenci Moix conversa amb la realitzadora. A més a més d'aquestes entrevistes, cal esmentar el cicle pòstum que es va emetre després de la seva mort. El primer espai es titulava *Mercè Vilaret. Retalls de temps*. En aquest programa, amics i companys professionals recorden la realitzadora; està realitzat per Lluís Vidal Morist, que va ser durant molts anys l'operador de càmera de les produccions de Mercè Vilaret i amic personal seu.

En primer lloc i potser en un pla més anecdòtic però que posa de manifest el seu caràcter i la seva forma de veure els aspectes més quotidians de la realitat, cal destacar que Mercè Vilaret va començar a treballar a TVE quan la televisió era un mitjà en el qual només hi treballaven homes. Quan l'any 1971 va passar a la categoria de realitzadora, es va convertir en pionera de la professió a Catalunya, juntament amb Clara Ronay, Josefina Molina i Pilar Miró. De fet, hi va haver un moment en què aquestes quatre directores eren les úniques realitzadores de Televisió Espanyola. En aquest sentit, Mercè Vilaret sempre va declarar no haver-se sentit mai exclosa pel sol fet de ser dona: «Jo no m'he sentit mai discriminada per ser dona. Em fa l'efecte que la televisió és un mitjà tan nou que no hi ha tanta tradició i, per tant, no hi ha cap raó perquè hi hagi discriminació. D'altra banda diria que per a mi és un avantatge ser dona. Crec que s'aconsegueix una comunicació entre les persones de l'equip i una tolerància que moltes vegades no s'aconsegueix amb persones del mateix sexe. De tota manera, això és una visió molt personal»[9]. En canvi, la realitzadora Josefina Molina resumeix la situació de

9. A "Retrat de dona" (1982), min. 19.30.

manera diferent: «En una sociedad muy masculina, la gente no estaba preparada para que una mujer se integrara plenamente en ella. Las que intentábamos hacer cosas distintas éramos consideradas una excepción, provocando cierto paternalismo, con lo que esto suponía de peligro»[10]. En termes semblants als al·ludits per Mercè Vilaret, però de manera més irònica, s'expressa Pilar Miró quan a la pregunta «Televisión y mujer: ¿dobles dificultades?» ella respon: «Yo cambiaría el sexo por la nacionalidad y entonces contestaría: director de cine y español, evidentemente, dobles dificultades»[11]. Tot i que la realitzadora també recorda moments en els quals el fet de ser dona canviava situacions aparentment normals: «...existía la prohibición tácita, entonces vigente en la Casa, de que no entrasen mujeres en el control de realización, porque, –a juicio de los responsables de personal– 'sólo servían para que la gente se distrajese'... Una prohibición que acabaría saltándose, gracias a la mediación del director de Informativos, José de las Casas, aunque fuese en la 'Tercera edición', cuando ya apenas quedaba nadie en el edificio»[12]. Malgrat que durant molt de temps el nombre d'homes que treballaven a TVE era molt superior al de dones, Mercè Vilaret no va sentir mai aquest desequilibri com una incomoditat ni com un obstacle a l'hora de treballar. Aquesta actitud decidida li va permetre de treballar còmodament i integrar-se sense cap dificultat en la dinàmica de la producció televisiva.

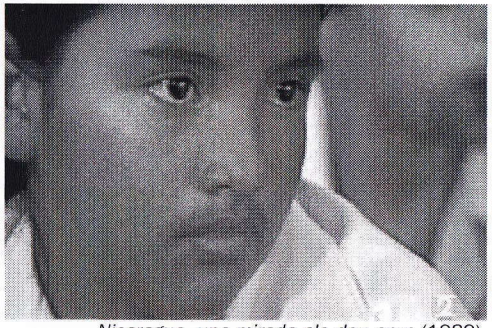

Nicaragua, una mirada als deu anys (1989)

De forma paral·lela a la seva activitat professional com a realitzadora de televisió durant gairebé trenta anys, Mercè Vilaret va ser professora de la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona. El seu caràcter inquiet la portava a seguir amb interès i preocupació tots els aspectes socials i tecnològics que evolucionaven al voltant del mitjà televisiu i només la seva ànsia per saber-ne més i per poder

10. A *El País*, 21.3.98. Suplement *Babelia*.
11. A *TeleRadio* n.1200 (1980:13).
12. Pérez Millán, J.A., Pilar Miró. Directora de cine. Semana Internacional de Cine de Valladolid. (1992:47).

ensenyar tot allò que ella havia après en la seva dilatada carrera professional la va portar a integrar-se en la vida universitària, primer com a alumna de la Facultat de Filosofia i Lletres i, més tard, com a professora de l'assignatura "Televisió: mitjà d'informació", de l'aleshores Facultat de Ciències de la Informació de la UAB. «Ensenyar m'ha anat molt bé perquè suposa una reflexió contínua sobre la meva feina, sobre la pràctica. De tota manera, jo faig moltes classes pràctiques perquè penso que la televisió s'aprèn fent-la, no hi ha més solució»[13]. Però la Vilaret sempre va posar la seva professió per davant de qualsevol altra de les activitats que desenvolupava: «...Sóc una realitzadora que fa classes a la universitat»[14].

L'activitat docent es relacionava directament amb un altre aspecte a destacar que intervé de forma directa en el resultat del seu treball: la seva curiositat i les seves ànsies d'experimentar amb un llenguatge que tot just naixia a la Televisió Espanyola. En aquelles dates, just al començament de la dècada dels 70, la retransmissió de dramàtics per televisió era un fet habitual que, a més a més, tenia molta acceptació entre el públic. La realització de dramàtics als estudis va permetre als joves realitzadors experimentar amb el llenguatge i buscar noves formes de narrar. En aquest sentit, Josefina Molina recorda els inicis: «...cuando yo llegué a televisión y cuando Mercedes llegó a televisión, los dramáticos que se hacían eran como bustos parlantes donde la imagen casi no contaba, los actores no estaban muy bien, los actores no hacían un trabajo en profundidad, sino más bien largando letra. Y todo esto estaba en la mente de los que íbamos llegando, algunos del cine, otros, como Mercedes, por libre, lo que queríamos era cambiar aquello»[15]. Certament, els estudis de televisió estaven plens de gent que venia de diferents camps com el cinema, el teatre o la ràdio. Joves professionals que, tot i no dominar la tecnologia, provaven d'experimentar amb el llenguatge audiovisual. L'escriptor Josep M. Benet i Jornet, un dels autors més prolífics d'aquella època, ho recorda així: «Entre els anys 65 i 70, aproximadament, realment va haver-hi una eclosió dels dramàtics amb una força i una potència tremenda als estudis del Circuit Català de TVE, i ella va ser-hi entre les persones capdavanteres, juntament amb els realitzadors Lluís M. Güell i Sergi Schaaff. Vam treballar junts moltes vegades i es va donar una situació en la qual molts autors catalans vam poder accedir per primera vegada a la

13. A *Terenci a la Fresca* (1985) min. 14.15.
14. A "Retrat de dona" (1982), min. 23.30.
15. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 21.30.

televisió»[16]. Dels estudis de Miramar de Barcelona van sortir obres memorables que van ajudar a crear un clima d'optimisme que va permetre perfilar, fins i tot, un nou llenguatge. Els principals paràmetres de l'estil visual de diferents realitzadors van arribar a ser coneguts com els propis de l'Escola Miramar, de la qual els principals artífexs eren els realitzadors Sergi Schaaff, Lluís M. Güell i la mateixa Mercè Vilaret. Lluís M. Güell ho defineix així: «La Escuela de Miramar no era otra cosa que la intención de dar un lenguaje distinto a la televisión que se hacía en el Estado español en aquel momento»[17].

Ètica i estètica

Un aspecte concret que cal destacar de l'escriptura personal de Mercè Vilaret és l'ús del pla seqüència. Li interessava més crear una situació, dissenyar la posada en escena, organitzar la distribució dels elements en el quadre i, sobretot, treballar la interpretació dels actors que no pas una planificació fragmentada. El realitzador Xavier Manich va treballar com a operador de càmera en molts dels seus dramàtics i recorda els seus inicis d'aquesta manera: «... ella buscaba mucho la investigación en el campo audiovisual y estuvimos trabajando juntos en los dramáticos y en vez de hacer los cortes de plano nos inventamos un poco para televisión –ya estaba inventado en el cine– lo que era el plano secuencia. Montábamos coreografías con los actores, en secuencias que duraban dos o tres minutos y con la cámara encima de un travelling y nos movíamos y cambiábamos el foco de un actor a otro; hacíamos un auténtico baile entre la cámara y los actores»[18]. Les obres dramàtiques realitzades per Mercè Vilaret revelen la recerca per ampliar els diferents registres que podia oferir la interpretació, els actors i l'experimentació amb les disposicions de posada en escena que permetessin la continuïtat del pla seqüència. Fins i tot el seu darrer dramàtic, *Danny i Roberta* (1993), està gravat amb plans seqüències de més de cinc minuts de durada cadascun, per això no sorprèn el comentari del realitzador Sergi Schaaff quan diu: «... porta el pla seqüència fins a les últimes conseqüències»[19].

16. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 10.30.
17. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 25.08.
18. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 29.15.
19. A "Retrat de dona" (1982), min. 13.17.

Aquest plantejament de no-fragmentació té molt a veure amb la seva obstinació per respectar la realitat, encara que en el cas dels dramàtics fos una realitat ficcionada. L'ús reiterat del pla seqüència es pot interpretar com una proposta de no-intervenció o de mínima intromissió sobre allò que s'explica i, en conseqüència, s'acaba traduint en un estil definit i directe. La realitzadora Josefina Molina ho resumeix de forma inequívoca en recordar programes de Mercè Vilaret: «...cuando yo veía un programa de Mercedes, aunque no supiese que lo había realizado ella, lo podía identificar por la limpieza con la que daba los mensajes, por la limpieza con la que hacía llegar al espectador muy claramente lo que ella pretendía»[20] .

Danny i Roberta (1993)

A aquesta experimentació amb innovacions visuals (treballar el joc escènic dels actors, buscar posicions de càmera diferents, moure la càmera i, en definitiva, experimentar amb la dinàmica del pla), se sumava la iniciativa d'aprofundir en la interpretació dels actors. De la manera de dirigir de Mercè Vilaret es deia que tenia un talent especial per treure de l'actor allò que ella creia que demanava el personatge. D'aquesta particular relació en parla l'actriu Anna M. Barbany: «Els actors ens sentim molt còmodes quan treballem amb ella perquè en sap treure el millor... De vegades els actors diuen 'quines coses ens diu', però també et dóna molta seguretat»[21]. Per la seva banda, l'actriu Marisa Paredes recorda «...desde la manera de dirigir a los actores, que era una manera mucho más fresca, mucho más espontánea y también mucho más elaborada..., teniendo más en cuenta las circunstancias psicológicas y la labor creadora del actor, hasta, al mismo tiempo, una frescura y una manera de mostrar eso alejada de los tics o de las maneras un poco más convencionales, un poco más ortodoxas que se estaban haciendo en otros lugares, incluído Madrid»[22].

20. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 06.32
21. A "Retrat de dona" (1982), min. 16.53.
22. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 29.46.

Aquesta manera de treballar amb els actors, aquesta manera d'aprofundir en la interpretació, de buscar els registres més orgànics i alhora els més intensos, la traslladava també a aquells personatges que entrevistava en els seus programes documentals i en els seus reportatges. No es tractava d'actors sinó de persones que no havien de representar res més que el propi paper. La majoria de les produccions de Mercè Vilaret estan revestides per una perspectiva concreta que tracta d'esbrinar la part més humana dels personatges centrals de les seves produccions. Independentment del tema del programa, tant si era un dramàtic en el qual treballava amb actors com si eren programes de temàtica musical, o bé programes centrats en altres qüestions com la filosofia, l'art o l'esport, Mercè Vilaret buscava sempre les persones i els seus interessos, les seves motivacions. L'escriptora Marta Pessarrodona destaca aquesta faceta: «La Mercè Vilaret era capaç de fer programes sobre el que fos i sobre qui fos, des de difícils autors com institucions o pedres. Sempre explicava les coses a través de les persones. La seva vessant humanista em sembla que, avui que podem dir que l'obra ha tocat un punt final, és absoluta, i hi ha a la seva galeria de personatges, d'entrevistats per ella, des de Salvador Espriu fins a Joan Miró, passant per Lluís Llach i per Raimon. Hi ha cantants, filòsofs, pensadors, etc.»[23]. El músic Oriol Martorell també es fa ressò d'aquesta virtut de Mercè Vilaret a l'hora tractar amb la gent: «...jo diria que el tema que agafava era un pretext per entrar en contacte amb una persona humana. Tenia una humanitat extraordinària, no era mai freda en aquest sentit i buscava trobar el contacte humà. És d'aquelles coses que un no pot oblidar mai, aquesta gran professionalitat, aquesta gran humilitat que respirava ella i tot el que ella va fer»[24].

Amb aquest esperit filantròpic, Mercè Vilaret plantejava els programes que dirigia, però sobretot els documentals i els programes de denúncia social. En una entrevista prèvia a la reposició del dramàtic *La boda de los pequeños burgueses* declarava: «Yo no me siento una realizadora de programas dramáticos. Si los he hecho ha sido por una decisión de la empresa, no mía. A mí, contar historias de ficción no es que me interese demasiado. A mí me gustaría más poner la cámara frente a la realidad»[25]. I més endavant afirma: «El documental social és el que sempre he volgut fer a la televisió i encara el que vull fer»[26].

23. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 23.15.
24. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 6.07.
25. A "Reestreno" (1979), min. 3.15.
26. A "Retrat de dona" (1982), min. 9.23.

L'interès principal de Mercè Vilaret i, en realitat, el motor de la seva feina televisiva va ser la constant preocupació per denunciar els problemes socials més propers. La ciutat de Barcelona, on ella vivia, i la situació de la gent sense recursos econòmics, les difícils circumstàncies dels marginats i la soledat de la gent gran, omplen constantment les imatges dels seus documentals. Per a ella, la televisió no era tant un mitjà per desenvolupar la seva pròpia manera d'expressar-se, sinó, més aviat, un finestra oberta al món. La televisió era el canal perfecte per poder explicar els problemes que més li interessaven, aquells que tenien més a veure amb la realitat quotidiana dels ciutadans i que reflectien la problemàtica de la seva ciutat, Barcelona. Per tant, no és casual que l'any 1978 rebés el Premi Ciutat de Barcelona, concedit per l'Ajuntament. En aquest sentit, Pasqual Maragall, exalcalde de Barcelona, s'expressava d'aquesta manera: «La Mercè Vilaret va representar el que jo diria una sensibilitat urbana, barcelonina. Va tenir el premi Ciutat de Barcelona i això és molt i molt important. A més, en un moment molt significatiu com és el de la transició, un moment agredolç, l'any 1978. Va fer programes amb projecció europea i programes amb projecció estrictament interior, barcelonina, social, com "Sense llar"»[27].

Defensora aferrissada de la televisió pública com a model, i especialment del model establert per la BBC, viatjava cada any a Londres, on tenia una casa llogada. Li interessava viure de ben a prop el debat que es generava al voltant de la BBC i els seus programes. El seu constant contacte amb la realitat anglesa i la seva televisió li va aportar moltes coses, «com la necessitat d'objectivitat..., el tractament rigorós i sobretot l'estímul constant perquè veus que ells fan una televisió molt més d'acord amb el seu temps i amb la seva societat que nosaltres amb la nostra»[28]. Com a anècdota cal destacar que Mercè Vilaret va ser una de les primeres persones a Barcelona a tenir una antena parabòlica que li permetés veure la BBC.

El seu origen social humil, juntament amb la seva inquietud per denunciar la realitat que li era més propera, van fer que per una banda sabés perfectament què era el que volia explicar i, per l'altra, la van portar a interessar-se amb entusiasme pels diferents llenguatges que podia aplicar amb la càmera. Per això, a més de la seva pròpia opció d'experimentar mentre treballava a TVE, sempre que podia viatjava a festivals i congressos amb la finalitat de conèixer les produccions que es feien fora de les nostres fronteres. En aquest sentit, el visionat de la producció de la BBC dirigida per Ken Loach *Cathy come home* (1966) la va impressionar molt. En la mescla de ficció i realitat que plasmava Loach en el docudrama va trobar un model a seguir. La seva inquietud la portava a buscar l'experimentació, «...a trobar noves formes narratives. Concretament hi ha un tipus de programa que m'agradaria molt fer que és el documental dramàtic, que aquí no s'ha fet mai i que a la televisió anglesa és molt habitual»[29].

27. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 3.25.
28. A "Terenci a la fresca" (1985), min. 11.05.

Mercè Vilaret

La base del seu caràcter es recolza en la faceta clarament humanista i, en conseqüència, és també l'eix sobre el qual es desenvolupen els seus programes. Els seus inicis a televisió van coincidir amb un important volum de producció de dramàtics i, per tant, va vehicular el seu filantropisme cap a la recerca dels personatges a través dels actors. Més endavant, en dirigir altres gèneres, es va poder comprovar que era la seva manera de treballar amb les persones, intèrprets d'un personatge o no, que era capaç de treure allò més profund d'aquells que gravava amb la càmera.

I com a tret distintiu de la seva personalitat, no només quedava reflectit en les persones, actors o entrevistats, sinó també en la fluïdesa del seu equip de treball. El seu caràcter fort la definia perfectament com la directora de l'equip, però al mateix temps insistia a quedar-hi diluïda com un membre més. A la Vilaret no li va interessar mai transcendir de manera personal, el que volia per sobre de tot era utilitzar el mitjà per poder mostrar a la gent parts de la realitat. «Jo no he volgut fer mai la meva pel·lícula. El que compta és l'itinerari i no un programa determinat, i amb això trobo que es diferencia del cinema. Jo no he volgut mai fer la meva obra. No n'he sentit mai la necessitat ni tampoc sé si la sabria fer»[30].

29. A "Retrat de dona" (1982), min. 28.10.
30. A "Terenci a la fresca" (1985), min. 7.22.

Una de les característiques específiques del treball a la televisió i, en definitiva, de qualsevol producció audiovisual és que la seva dinàmica es basa en un intens treball d'equip. En aquest sentit, la Vilaret va aconseguir consolidar un grup de professionals que col·laboraven amb ella pràcticament de manera continuada. Aquest és un fet insòlit a la televisió. En moltes de les seves produccions és freqüent trobar els mateixos tècnics però, per sobre de tot, destaca la presència constant de l'operador de càmera Lluís Vidal Morist, que va ser el seu càmera en els darrers 15 anys. El grau d'enteniment que hi havia entre Mercè Vilaret i Lluís Vidal és un fenomen singular a la televisió. És possible que en el món del cinema es pugui trobar algun exemple similar en el sentit d'identificar un tàndem de director i operador de càmera tan ben compenetrats, però, generalment, el nombre de filmacions és menor i la relació de treball no abasta tants gèneres diferents.

Sobre la seva manera de treballar, el realitzador Sergi Schaaff comenta: «Crec que el més important d'ella no és que ho faci bé, que evidentment ho fa; jo crec que el més important és que sap motivar tothom. Jo sempre he admirat, he envejat que ella sabés motivar tothom, des dels tècnics fins als actors. Evidentment el treball amb actors és un treball més aprofundit. Jo he vist relacions amb els actors veritablement encomiables. El que ella sabia treure de la gent no ho he vist en ningú més... La Mercè ho posa tot en el programa que fa»[31]. En la mateixa línia s'expressa l'historiador Josep M. Ainaud de Lasarte: «La Mercè Vilaret sabia treballar en equip, sabia exigir qualitat però al mateix temps era molt comprensiva i no solament mirava endarrere la història amb aquest gran dramàtic sobre Jaume I, sinó que també veia el temps que tenim al voltant i sobretot preveia el futur»[32]. El mateix Lluís Vidal[33] ho confirma: «La gent que treballava en l'equip de la Mercè vivia el programa al cent per cent, per això sortien programes amb tanta força». A l'hora de plantejar una producció, Mercè Vilaret veia molt clar quin era l'objectiu del programa i ho intentava transmetre a l'equip, de manera que la comunicació fos al més fluïda possible, potser per això ella relativitzava el seu paper quan es referia a la seva feina: «Jo no he manat mai. La televisió és una suma d'aportacions i la del realitzador és una aportació més. El que passa és que de vegades ha de prendre decisions, però el treball és col·lectiu»[34].

31. A "Retrat de dona" (1982), min. 11.15.
32. A Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994), min. 17.42.
33. Entrevista realitzada a Lluís Vidal, novembre de 1995.
34. A "Terenci a la fresca" (1985), min. 9.38.

Relació de programes dirigits per Mercè Vilaret

1967	Cuestión Urgente	
1971	*Sóc el defecte*, de Manuel de Pedrolo	Teatro Catalán
	De Nadal a Sant Esteve, de Josep M. Benet i Jornet	Teatro Catalán
	Mar enllà, de Ricard Salvat	Teatro Catalán
	En Baldiri de la Costa, de J. Muntañola	Teatro Catalán
	El robot vigilante	Érase que se era
1972	*Se busca un hombre de acción*	Ficciones
	Encuentro invisible	Érase que se era
1973	*La chica de la granja Blosson*	Novel·la
1974	*Paco Revuelta*	Luces en la noche
	La huella del tiempo, de Henry James	Original
	Fanny, de Carles Soldevila	
1975	*Les fans*	Programa pilot (no emès)
	El Okapi	
	El último asalto	Original
	Una tripulación por seis guineas	Original
	Catacroc	La Comparsa- 1 globo,....
	Berenàveu a les fosques, de Josep M. Benet i Jornet	Lletres Catalanes
	Crac Crac Patam	La Comparsa- 1 globo,...
	Ahora	Musical
1976	*Revolta de bruixes*, de Josep M. Benet i Jornet	Lletres Catalanes
	La fortuna de Sílvia, de Josep M. de Segarra	Lletres Catalanes
	La boda de los pequeños burgueses	Teatro Club
	Cruel Urbis, d'Albert Boadella	Lletres Catalanes
	Josafat, de Prudenci Bertrana	Lletres Catalanes

	La Odisea	La comparsa- 1 globo,...
	Àlies Serrallonga, d'Albert Boadella	Lletres Catalanes
	Terra d'Escudella	
1977	*La rosa de papel*, de Valle Inclán	Teatro Club
	La cabeza del Bautista, de Valle Inclán	Teatro Club
	Mahagoni, de Bertolt Brecht	Lletres Catalanes
	Yo canto	
	Especial Raimon	
	Crònica del Rei en Jaume	8 capítols
1978	*Tereseta que baixava l'escaleta*	Lletres Catalanes
	Espectres, d'Henrik Ibsen	Lletres Catalanes
	Las Bostonianas, de Henry James	Novel·la (10 capítols)
	Preguntan por ti, de Ramon Gil Novales	Teatro Estudio
	Ball Robat, de Joan Oliver	Lletres Catalanes
	El verí del teatre, de Rodolf Sirera	Lletres Catalanes
	La nina, de M. Aurèlia Capmany	Lletres Catalanes
	Raimon: un assaig de cultura popular	
1979	*A les vint hores*, futbol, de J. M. Carandell	Lletres Catalanes
	Muller qui cerca espill, de M. Antònia Oliver	Lletres Catalanes
	Dansa de mort, de J. A. Strindberg	Lletres Catalanes
	Leonci i Lena, de George Büchner	Lletres Catalanes
	A la zona, d'Eugene O'Neill	Lletres Catalanes
	Algú arribà de matinada, de G. Frontera	Novel·la
	La vela i el vent, de J. M. Carandell	Novel·la
	Avui no vindrem a sopar, de M. Aurèlia Capmany	Novel·la
	La nit catalana, de M. Aurèlia Capmany	Novel·la
	La senyora Llopis declara la guerra	Novel·la
	Vegetal, de M. Antònia Oliver	Novel·la
1980	*Turquia*	El món en català
	Thailàndia: la tradició i l'esclat	El món en català

	Nepal: un món sagrat	El món en català
	El Caire	El món en català
	Cantem: Joan Isaac	
	Sempre que vulguis, de Jordi Teixidor	Novel.la
	Fedra	Estudio 1
	Les nits de la Tieta Rosa, de M. Aurèlia Capmany	13 capítols
1981	*El cafè de la Marina*	Gran Teatre
	Crear i Viure. Poetes ara. Salvador Espriu	
	Vivíais a oscuras	Teatro
	La dragonera, de Jorge Díaz	Xocolata desfeta
	La tercera llar	
1982	*Pensadors catalans*	
	El tragaluz, de Buero Vallejo	Teatro
	Fiesta en Barcelona	
	El vuelo de la cometa, de Gil Novales	Teatro
	El Papa a Catalunya	des de Montserrat
	Cita amb...	
1983	*Mario Vargas Llosa*	24 hores amb...
	Jorge Luis Borges	24 hores amb...
	De nit	24 hores amb...
	Pressons obertes a Suècia	24 hores amb...
	Islàndia vista per Baltasar Samper	24 hores amb...
	Oscar Niemeyer	24 hores amb...
	Terra Baixa, d'Àngel Guimerà	Teatre
	El pais valenciano de Joan Fuster	
	Avui comença TV3	
	Antaviana	
1984	*Especial Mercè Rodoreda*	
	Especial Marina Rossell	
	Nadal a la Maternitat	

1985	*Maria Mercader* (Vittorio de Sica)	Mujeres para una época
	Marta Casals Istomin (Pau Casals)	Mujeres para una época
	Nilde Jotti (Palmiro Togliatti)	Mujeres para una época
	Ramona Longas (Josep Lluís Sert)	Mujeres para una época
	Blanca Mora de Araujo (M. A. Asturias)	Mujeres para una época
	Pilar Galdiano (Ricardo Zamora)	Mujeres para una época
	Angelica Arenal (D. Alfaro Siqueiros)	Mujeres para una época
	Amelia Fleming (Alexander Fleming)	Mujeres para una época
	Emilia Sekelli (S. de Madariaga)	Mujeres para una época
	Sara Montiel (Anthony Mann)	Mujeres para una época
	Dolores Rivas Cherif (M. Azaña)	Mujeres para una época
	Hortensia Brusi (S. Allende)	Mujeres para una época
	Especial Joan Baptista Humet	
	Especial Lole y Manuel	
1986	*Los abogados de Atocha*	Fueron primera página
	Xosé Afonso	Fueron primera página
	Juan Manuel Fangio	Fueron primera página
	Santiago Genovés	Fueron primera página
	Bernardette Devlin	Fueron primera página
	Ronald Biggs	Fueron primera página
	Pinito del Oro	Fueron primera página
	Leopoldo Sedar Senghor	Fueron primera página
	Cardenal V. E. Tarancón	Fueron primera página
	Angela Davis	Fueron primera página
	Christine Keeler	Fueron primera página
	Manuel Blanco Chivite	Fueron primera página
	Alberto Juantorena	Fueron primera página
1987	*Santa Joanna dels Escorxadors*, de Bretch	Teatre
	Escamot: *"La maravigliosa arte dell inganno"*	
1988	*COI, El fuego eterno*	I. Semanal
	Catalunya, país del norte, país del sur	

	Montserrat	Vida monàstica
	Taizé	Vida monàstica
	San Pedro de Cardeña	Vida monàstica
	Chevetogne	
	Vida monàstica	
1989	*La Mina, un barri entre fronteres*	
	Records d'ostatge	
	Nicaragua, una mirada als deu anys	
	25 anys de televisió en català. Imatges contra l'oblit	
	El Salvador, memòria d'un poble	
1990	*Les altres condemnes*	
	Sense llar	
	Guatemala, sobreviure a la impunitat	
1991	*Ara és demà*	
	La vellesa, entre records i oblits	
	Peret	
	Llach al Tívoli	
1992	*Barcelona. La ciudad del prodigio olímpico*	
	Próxima parada Europa	
	Elèctrica Dharma a Zeleste	
	Amigos para siempre	
	Homenatge a Camarón	
	Especial Lluís Llach. Aprendre. El plaer de la descoberta	
	Especial Lluís Llach. Aprendre, per saber-se desprendre	
	Barberá, Barberá	
	Revetlla de Sant Joan	
	Retransmissió gimnàstica Barcelona 92'	
	400 anys de Montserrat	
	El pas dels dies no s'atura	
	Especial Lluís Llach. 25 anys ara	

Especial Lluís Llach. 25 años ahora
Havaneres de Cuba al Palau

1993 *Peret, el fill del mig amic*
Sardana: imaginació i seny
Igualtat per viure, diversitat per conviure
Raimon, 7 cançons
Fires, imatges amigues
60. L'illa submergida
Veu i teatre
Videoclip Raimon
Videoclip Pau Riba
Raimon 30 años de 'Al vent' *Informe Semanal*
Els dies de 30 anys d'Al vent'
Danny i Roberta
Altaveu 93
Concert Cesaria Evora
Concert La nit i la Rumba catalana
Concert Stupendams

Bilbiografia citada:

BAGET, J. M. *Història de la televisió a Catalunya.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'Investigació de la Comunicació, 1994
PÉREZ Millán, J. A. *Pilar Miró. Directora de cine.* Valladolid: Semana Internacional de Cine, 1992

Programes de televisió citats:

Reestreno (1979)
Retrat de dona (1982)
Reestrena preferent (1983)
Terenci a la fresca (1985)
Mercè Vilaret. Retalls de temps (1994)

Amb la col·laboració de:
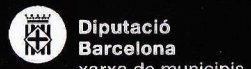
Amb el suport de: